

Deze nota betreft het thema 'samenwerking'

In ons beheergebied worden plannen gemaakt op het gebied van wonen, werken, natuur en recreatie. Rijnland koppelt eigen projecten aan die van anderen, aan de hand van strategische samenwerkingsagenda's. Hiermee worden doelen van Rijnland gekoppeld aan de agenda's van partners.

VV-beeldnota

Registratienummer:
18.141157

De verenigde vergadering vormt een beeld van "Samenwerken voor de samenleving - Rijnland als proactieve samenwerker" met het oog op de veranderingen in de maatschappij en wat dat vraagt van het hoogheemraadschap van Rijnland.

Deze beeldnota geeft de VV een beeld van:

- De context: waar komen we vandaan, voor welke maatschappelijke uitdagingen staan we gesteld en welk traject hebben we in het college en met de VV doorlopen voor het project 'de proactieve samenwerker'?
- de veranderende rollen van de overheid;
- de casuïstiek van de 'proactieve samenwerker' en bijbehorende leerpunten en dilemma's;
- de vertaling van de leerpunten en dilemma's naar gebiedsgerichte opgaven;
- de uitdagingen waar we als bestuur en organisatie voor staan.
- Als centrale vraag ligt voor: herkent de VV zich in deze notitie?

De volgende notities zijn bijgevoegd:

1. De eindnotitie: 'Samenwerken voor de samenleving – Rijnland als proactieve samenwerker - Lessons learned & inspiratie voor sturen en samenwerken' (Corsa 18.136711).
2. 'Ervaringsrapport RO cases Rijnland 2018' (Corsa 18.120495). Dit rapport is toegevoegd als achtergrondinformatie bij de eindnotitie.

Context: waar komen we vandaan en voor welke uitdagingen staan we?

Het hoogheemraadschap van Rijnland werkt al eeuwenlang aan een goed functionerend en veilig watersysteem. Al ruim 750 jaar beweegt Rijnland mee met de dynamiek van het water en zorgt ervoor dat er geleefd kan worden in een van de meest kwetsbare rivierdelta's op aarde. Veilig wonen, werken en recreëren in dit gedeelte van Nederland met voldoende, gezond water en droge voeten. Dat is waar leven in Rijnland voor staat, samenleven met water.

Maatschappelijke uitdagingen, zoals klimaatverandering, de energietransitie, duurzaamheid, bodemdaling, circulaire economie, de digitale transformatie én de veranderingen in de maatschappij vragen van Rijnland om een andere manier van (samen) werken en sturen. "Rijnland als proactieve samenwerker" is een van de manieren waarop we hieraan vorm geven. Andere lopende

Rijnlandse trajecten die dit doen, zijn: Invoering van de Omgevingswet, Strategische Samenwerkingsagenda's en Maatschappelijke initiatieven.

Context: welk traject hebben we in het college en met de VV doorlopen?

November 2017 is de VV tijdens een informatieve bijeenkomst met elkaar in gesprek geweest over de vraag: wat voor waterschap willen we zijn? Hierbij kwamen maatschappelijke opgaven en veranderingen in de omgeving aan bod én is stil gestaan bij wat dit betekent voor de rol en positionering van het waterschap. D&H heeft dit gedachtegoed vervolgens opgepakt via het project 'Rijnland als Samenwerker'. Via vijf cases, gedragen door vijf portefeuillehouders, is verkend wat netwerkend werken betekent voor Rijnland en tegen welke dilemma's we aanlopen. Juni 2018 is dit met de VV gedeeld. In de zomer is alle input verzameld in een eindnotitie 'Samenwerken voor de samenleving – Rijnland als proactieve samenwerker' met daarin uitdagingen voor bestuur en organisatie.

'Rijnland als proactieve samenwerker' in D&H – 16 oktober 2018

Een aantal illustratieve uitspraken uit de discussie:

"Geen traditioneel voorstel waar strik omheen kan, maar een notitie die uitnodigt om een gesprek aan te gaan."

"Waterschappen en gemeenten moeten een andere, grotere rol gaan spelen nu rijk en provincie zich terugtrekken. Maar wat is onze invulling daarvan? Waar staan wij voor?"

"Hoe begeef je je als waterbeheerder in het bredere speelveld van belangen van de leefomgeving, terwijl je ook gewoon je eigen taak te vervullen hebt?"

"Het gaat om de combinatie van gebiedsgerichte inhoud én proces."

"We zijn aan het toe bewegen naar het blijvend verbinden aan de maatschappelijke opgaven. Maar hoe geef je daar goede invulling aan en wat betekent dat voor onze rol en de rol van de VV? Gaat de controlerende rol van de VV veranderen?"

Veranderende rollen van de overheid

Rijnland wordt met maatschappelijke uitdagingen, zoals klimaatverandering en de energietransitie, uitgedaagd om haar rol en positionering opnieuw te bezien. In het traject 'Rijnland als proactieve samenwerker' hebben we hieraan vorm gegeven vanuit het model van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (voortaan NSOB), zoals eerder tijdens informatieve VV bijeenkomsten is toegelicht, zie figuur 1.

Figuur 1: NSOB model

Leerpunten en dilemma's vanuit de casuïstiek

Om inzicht te krijgen en om te leren hoe we zaken kunnen aanpakken, hoe samenwerkingsprocessen lopen en tegen welke dilemma's we dan aanlopen, hebben we binnen het project vijf lopende cases onder de loep genomen:

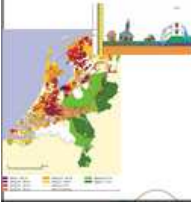
1. Binnen de Woningbouwopgave provincie Zuid Holland trekken we samen op met de provincie en de Zuid-Hollandse waterschappen in het verstedelijkingsdossier.
2. Bij de versnelde woningbouw in de Haarlemmermeer geven we advies over hoe de opbarsting van de bodem en het ontstaan van zoute wellen te voorkomen is.
3. In het Hart van Holland zitten we met tien gemeenten aan tafel om een agenda te ontwikkelen voor de Omgevingsvisie 2040 .
4. Met de Greenport OntwikkelingsMaatschappij (GOM) werken we samen aan een vitaal buitengebied met een goed functionerend watersysteem en een gezonde waterkwaliteit
5. Vanuit het dossier bodemdaling werken we samen met de gemeente Gouda, kennisinstellingen en bewoners aan bodemdaling van de binnenstad van Gouda.

De vijf cases maken duidelijk dat we steeds vaker door overheid en maatschappelijke partijen gevraagd worden mee te denken en mee te ontwikkelen. Dat biedt kansen, maar er spelen ook dilemma's: hoe vergroten we onze invloed in netwerken en zorgen we ervoor dat water meegenomen wordt in de integrale beleidsafweging? Hoe wegen we het maatschappelijk belang in relatie tot onze kerntaken? Hoe geven we in netwerken en samenwerkingsprocessen rugdekking en vrijheid aan onze medewerkers en nemen we tegelijkertijd ons algemeen bestuur serieus in hun kaderstellende, controlerende rol? Accepteren we dat de VV bij dit soort processen meer op afstand komt te staan en hoe gaan we daarmee om?

Gebiedsgerichte vertaling opgaven

De cases laten zien dat de opgaven zijn te clusteren en te combineren naar gebiedsopgaven. Vanuit het traject 'Rijnland als proactieve samenwerker' zijn grofweg vier verschillende gebieden te onderscheiden, die een maatschappelijk-brede en complexe opgave kennen, elk met hun eigen ontwikkelingen en uitdagingen (zie figuur 2). In deze gebieden, ingekleurd op de kaart in figuur 3, kunnen we de waterdoelen alleen vorm geven samen met andere partners en in combinatie met andere, niet direct water-gerelateerde ontwikkelingen en transities. Hier willen we stevig en proactief aan tafel zitten, waarbij ieder gebied om een andere aanpak en positionering vraagt. Benadrukt wordt dat Rijnland in de andere gebieden (niet ingekleurd op de kaart) zeker actief is en gewaardeerd wordt om de investeringen die Rijnland doet. In deze gebieden lukt het om dit vorm te geven via watergebiedsplannen, peilbesluiten, uitvoering van projecten en maatregelen, en andere water-gerelateerde instrumenten.

Figuur 2: gebiedsgerichte vertaling opgaven Rijnland

 Metropolitane landschappen • Woningbouw: Verdichten/uitbreiden • Klimaatverandering: veiligheid, wateroverlast, droogte en hitte • Innovaties: nieuwe <u>sanitatie</u>, energie, ruimtelijke inpassing	 Economische zones • Economische transitie • Klimaatverandering: veiligheid, wateroverlast, droogte en hitte • Bodemdaling <u>irt</u> landbouw • Diepe droogmakerijen
 Veenweidegebied • Bodemdaling als grote uitdaging • Peilbeheer, veenoxidatie en nutriëntenemissie	Grote meren en plassen • KRW opgave • Emissies: nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen, geneesmiddelen • Verzilting • Droogte heeft impact

De uitdagingen voor bestuur en organisatie

De eindnotitie 'Samenwerken voor de samenleving – Rijnland als proactieve samenwerker - Lessons learned & inspiratie voor sturen en samenwerken' laat een ontwikkeling zien voor Rijnland. We zijn in beweging. Vanuit de dilemma's en de gebiedsgerichte vertaling van de opgaven wordt in het rapport een toekomstperspectief geschetst met hulp van zes stellingnames (zie hoofdstuk 5).

Samengevat zijn deze stellingen:

1. *Bij elke tafel met partners waar we aanschuiven kiezen Rijnlanders, zowel bestuurders als medewerkers, **bewust** vanuit **welke overheidsrol** (rechtmatig, presterend, netwerkend of responsief) zij opereren.*
2. *We realiseren ons terdege dat **water slechts één van de belangen** is en dat de algemene democratie dit zal moeten verknopen met vele andere belangen. Daarom zijn we transparant in onze doelen en ambities en pakken we onze verantwoordelijkheid door bredere **maatschappelijke belangen mee te wegen** in onze eigen koers en afwegingen, waarbij we de ondergrens scherp in de gaten houden en bewaken.*
3. *De komende jaren gaan we investeren in de **gebieden waar de opgaven liggen** – het metropolitane landschap, de economische zones, het veenweidegebied en de grote meren en plassen. We realiseren ons dat de **uitkomsten** van deze trajecten vooraf **onzeker** zijn. Maar we zetten in op meer **leef**, en doen dat samen, bestuur en organisatie.*
4. *Investeren in deze gebieden betekent ook (bewust, weloverwogen en kritisch) **samen delen in kosten, proces, planvorming of uitvoering**, passend binnen de grenzen van onze taken en verantwoordelijkheden, en soms **samen net een stapje verder**.*
5. *Investeren betekent eveneens **experimenteren** met nieuwe planvormen, verschillende instrumenten, vernieuwende processen en **uitnodigende kaders**, zonder de gangbare instrumenten overboord te zetten.*
6. *Proactief samenwerken en netwerkend werken vraagt om **andere samenwerking** tussen VV – D&H – ambtelijke organisatie. Hier horen bij: uitnodigende kaders die ruimte/vrijheid bieden voor D&H en ambtelijk apparaat, **sturen op het proces en de bedoeling**, loslaten en **sturen achteraf**.*

Deze stellingen/uitdagingen zijn richtinggevend voor de toekomst van bestuur en organisatie, maar vragen nog om verdere uitwerking en invulling. Ook vraagt het om een gesprek over de bedoeling, ruimte en richting. De behandeling tijdens de VV is daarin een stap, evenals agendering van deze uitdagingen voor het toekomstige bestuur.

Bijlage 1 – figuur 3: gebiedsgerichte opgaven Rijnland

